

ДАНЪЧНА ПРАКТИКА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРИ ОБЛАГАНЕ С ПРЕКИ ПОДОХОДНИ ДАНЪЦИ – АНАЛИТИЧНИ АСПЕКТИ

Александрина Борисова Александрова
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов
Катедра „Финанси и кредит“

Резюме: Установяването на оптимално равнище на данъчните ставки, което да обезпечи изпълнението на поставените в определен период макроикономически задачи, е основен приоритет в провежданата на национално и европейско равнище данъчна политика. Изпълнението на тези задачи е неразривно свързано с основната функция на националната данъчна система – обезпечаването на приходната част на държавния бюджет, което от своя страна се постига посредством данъчните приходи. В качеството си на съществени бюджетни приходоизточници както за националните, така и за европейската фискални системи, както и с оглед протичащия в рамките на ЕС процес на данъчна хармонизация, личният подоходен данък и корпоративният подоходен данък пораждаат необходимост от задълбочено проучване и анализ на спецификата в регламентацията им и размера на приложимите в европейските страни данъчни ставки.

Ключови думи: пряко подоходно облагане, европейска данъчна политика.

JEL: H20, H25, H71.

ANALYTICAL ASPECTS OF THE EUROPEAN TAX PRACTICE WITH DIRECT INCOME TAXES

Aleksandrina Borisova Aleksandrova
D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
The Department of Finance and Credit

Abstract. Establishing an optimal level of tax rates that ensures the implementation of the set in a given period macroeconomic goals, is among the top priorities of the ongoing national and European tax policy. Achieving these goals is inextricably linked to the main function of the tax system – accumulating the state budget revenues through taxes. As a significant part of the budget revenues for both the national and the European fiscal systems, as well in a compliance with the ongoing within the EU tax harmonization process, personal income tax and corporate income tax provokes an in-depth study through analysis of the specifics in their regulations and the amount of the applicable in the European countries tax rates.

Keywords: direct income taxation, European taxation policy.

JEL: H20, H25, H71.

В икономическата теория данъчната система се разглежда като фундаментален елемент на публичните финанси на всяка държава, тъй като нейното основно предназначение е да осигурява значителна част от

приходите в държавния бюджет. Данъчната система представлява комплекс от мерки в областта на данъчното регулиране, чиято основна цел е установяване на оптимално равнище на данъчните ставки, което да обезпечи изпълнението на поставените от държавата в определен период макроикономически задачи. В процеса на формирането ѝ данъчната система е концентрирана в **две взаимосвързани направления**:

- данъчните плащания са основен елемент на приходната част на държавния бюджет – което означава, че за да се постигнат фискалните цели на държавата, данъчната система трябва да осигури оптимален размер на данъчните плащания;
- данъците са основен метод за регулиране на икономическата дейност – посредством плащанията, които данъчната система осигурява, се решават проблеми като намаляване на бюджетния дефицит и държавния дълг, обезпечават се достатъчно и стабилни постъпления в бюджета и др.

За решаването на посочените проблеми е необходимо познаване на механизма на функциониране на финансовата система, чиито компоненти са фискалната и данъчната системи. Тяхното задълбочено проучване, от една страна, откроява източниците на формиране на държавния и местните бюджети, причините за възникване на бюджетния дефицит и държавния дълг, както и факторите, оказващи влияние върху тяхното увеличение, а от друга – възможностите за осигуряване на бюджетни приходи чрез данъчната система. Подробното изследване на личния подоходен данък и корпоративния подоходен данък, данъчните ставки в различните страни – членки на съюза, както и техният размер, съпоставен с общите данъчни приходи и БВП на страните, представлява особен научен интерес, тъй като посочените данъци оказват съществено въздействие върху данъчната, финансовата и бюджетната им система.

На тази основа **обект** на изследване са данъчните системи на страни – членки на ЕС, а негов **предмет** е данъчната практика при облагането с личен подоходен данък и корпоративен подоходен данък. Изследователската **теза**, която авторът защитава, е, че данъчните постъпления и в частност тези от личен подоходен данък и корпоративен подоходен данък, освен основен бюджетен приходоизточник, са и своеобразен метод за разрешаване на икономически проблеми с национална значимост като намаляването на бюджетния дефицит и държавния дълг. **Задачите**, които авторът си поставя, са да се анализира спецификата в регламентацията и размера на приложимите в ЕС ставки по двата посочени данъка в качеството им на основен приходоизточник в бюджета както за националните, така и за европейската фискални системи. Изследването е структурирано в четири основни части, последователно извеждащи аналитични резултати за страни – членки на ЕС според критерия „Дълг/БВП“.

I.

Осигуряването на достатъчно данъчни приходи гарантира обезпечаването на държавния бюджет и осъществяването на фискалната политика на страната (Радулова, 2011). Доколкото данъчната система оказва влияние върху бюджетната система на държавата в качеството си на основен приходоизточник за бюджета, нейното правилно функциониране е от определящо значение не само за фискалната, но и за финансовата политика на страната. Неправилно водената данъчна политика и невъзможността на данъчната система да осигури необходимите на държавата бюджетни приходи, често водят до формиране на дисбаланс между бюджетните приходи и разходи, т.е. бюджетен дефицит. Дефицитното финансиране от своя страна осъществява пряко въздействие върху размера на дълга. От една страна, определянето на влиянието на бюджетния дефицит върху икономиката предполага задълбочен анализ на размера на държавния дълг, а от друга – за оценка на държавния дълг е необходимо изследване на ръста на бюджетния дефицит (Брусарски, Захариев, & Манлиев, 2015).

Извеждането на проблема с дефицитното финансиране насочва изследването към установяване на взаимовръзката между съществуващата данъчна система и равнището на приходите в държавния бюджет. След извършено задълбочено проучване на дълговите равнища на всички страни – членки на ЕС, техните дългови политики, средноевропейското равнище на възприетия от Евростат сравнителен показател за анализ на дълговите равнища на страните – Дълг/БВП, и при условие че е изяснена взаимовръзката „държавен дълг – бюджетен дефицит – данъчна система“, авторът селектира девет страни, чиито данъчни системи са обект на настоящото изследване. **Целта на групирането е да се изясни влиянието на установените данъчни системи върху размера на приходите и степента на обвързаност между тяхното равнище и натрупания държавен дълг.**

В първата група попадат страните с едни от най-високите равнища на дълг в Европейския съюз – Италия, Португалия и Белгия. И в трите страни средното ниво на дълга, съпоставено с БВП, е значително над средното за ЕС през изследвания период – 100,04% за Белгия, 109,83% за Италия и 82,26% за Португалия при средноевропейско равнище от 68.79% (Eurostat; Government deficit/surplus, debt and associated data [gov_10dd_edpt1], 2016).

Във втората група попадат страни с показатели, близки до средноевропейското равнище или т.нар. страни балансъори – това са Германия, Дания и Швеция. И трите страни водят строга политика по отношение на дълга и дефицита си. В противовес на промените в икономическата конюнктура правителствата се стремят да запазят стойностите на тези показатели или да ограничат тяхното нарастване.

Третата група страни, които са включени в настоящото изследване, са България, Естония и Люксембург. Те поддържат едни от най-ниските равнища на дълг в Европейския съюз и са водещи по този показател. През периода 2000–2015 г. средното равнище на показателя Дълг/БВП в България е 29,89%, в Естония 6,18%, а в Люксембург 12,63% при средноевропейско равнище за периода от 68,79%, в пъти по-ниско от останалите страни – членки (Eurostat; Government deficit/surplus, debt and associated data [gov_10dd_edpt1], 2016).

Така направената групировка на страните позволява идентифициране на характерните особености на дълговата им политика. Взаимовръзката между дълга и бюджетната система, която има пряко отношение към държавните приходи, осигурява предпоставка за провеждане на сравнителен анализ на данъчните системи на деветте страни.

Сравнителният анализ на данъчните системи на деветте страни, обособени по посочения начин в три групи, е осъществен посредством съпоставка на стойностите на основен показатели, като – съотношението между приходите от данъка върху доходите на физическите лица към общите бюджетни приходи на страните и към brutния им вътрешен продукт. И двата показателя са стандартизирани от ESA 2010. Анализът е проведен на база статистически данни, предоставени от Eurostat, като отново се поставя времево ограничение от 15-годишен период, стартиращ през 2000 г. и приключващ през 2014 г.

II.

Спецификата на данъчните системи на Швеция, Германия и Дания се проявява във факта, че те съществено се различават по някои признаци като устройство на системата и класификация на данъците според териториалната им принадлежност. От друга страна, между системите на трите страни съществуват редица сходства, като най-отличаващото се е относително високият за средните нива на Европейския съюз размер на преките подоходни данъци.

Данъчната система на Швеция е изградена от множество на брой и различни откъм териториалната им принадлежност преки и косвени данъци. С особено внимание трябва да се акцентира върху преките данъци, които формират съществената част от приходите в държавния бюджет. Те се подразделят в 3 основни групи – държавни и местни подоходни данъци, и държавни данъци върху собствеността. Основните категории данъчни постъпления, които формират държавните приходи на Швеция, са, както следва: 35% подоходни данъци; 20% ДДС; 30% социални плащания; 5% имуществени данъци и 10% други данъци.

Швеция е сред страните – примери по отношение на социалната си политика и система, ето защо обект на особен интерес при анализа на

данъчната ѝ система представляват социалните плащания в страната. Те съставляват значителен процент от средствата (1/3 от реализирания доход), удържани от работодателите и заетите лица. Чрез тях се осигуряват необходимите бюджетни постъпления за пенсионно осигуряване, здравеопазване и други социални плащания.

В шведското данъчно законодателство е регламентирано индивидуалното данъчно облагане, което означава, че членовете на семейството индивидуално понасят своята данъчна тежест. Особено интересно е да се отбележи, че по смисъла на данъчното законодателство и непълнолетните членове на семейството, които имат източници на собствен доход, подлежат на индивидуално данъчно облагане.

Дания е една от страните с най-високи данъчни размери. В структурата на държавните приходи основен дял заемат постъпленията от подоходния данък на физическите лица. Неговият размер зависи от статута на данъчнозадълженото лице¹ и от източника на доход. За целите на данъчното облагане в датската практика са обособени 3 основни групи доходи – лични доходи, доходи от капитал и доходи от акции, като всяка група се облага с различни данъчни ставки.

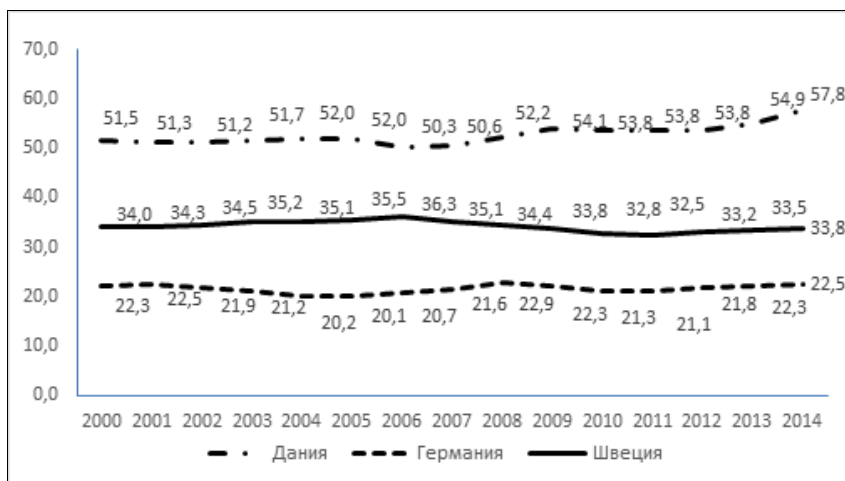
Данъчните постъпления в Германия са най-големият източник на държавни приходи. Те формират 80% от приходната част на държавния бюджет. Данъчната система на Германия се различава значително от действащите в индустриалните страни системи. Уникалността ѝ се проявява в концепцията за вертикално и хоризонтално изравняване на позициите на отделните административни единици (провинции) и общини чрез преразпределение на данъчните приходи от федералния бюджет в полза на най-бедните райони. Необходимостта от това изравняване възниква в резултат от неравномерното икономическото развитие на териториите. Обект на интерес при проучването на данъчната система на Германия представлява и фактът, че църковните институции в страната също разполагат с правомощия за установяване и събиране на данък от населението с цел изпълнение на своите цели. Лицата, принадлежащи към определени църковни общности, дължат църковен данък в размер на 8% от дохода в Бавария и Баден и 9% във всички останали германски провинции.

По отношение на подоходното облагане на физическите лица – всички реализирани на територията на Швеция и извън нея доходи на шведските резиденти, независимо от своя източник подлежат на облагане. За доходите в размер до 200 хил. шведски крони, гражданите дължат местен подоходен данък, чийто размер средно² за страната е около 31% (Вж. Графика 1). В случаите, когато нетните доходи превишават 200 хил. швед-

¹ Статутът на данъчнозадълженото лице се определя от това, дали по смисъла на датското законодателство то е резидент или нерезидент. Общият размер на подоходния данък, дължим от резидентите, е в размер на 55,4%, а от нерезидентите – 25%.

² Размерът на местния подоходен данък е различен във всеки регион на страната.

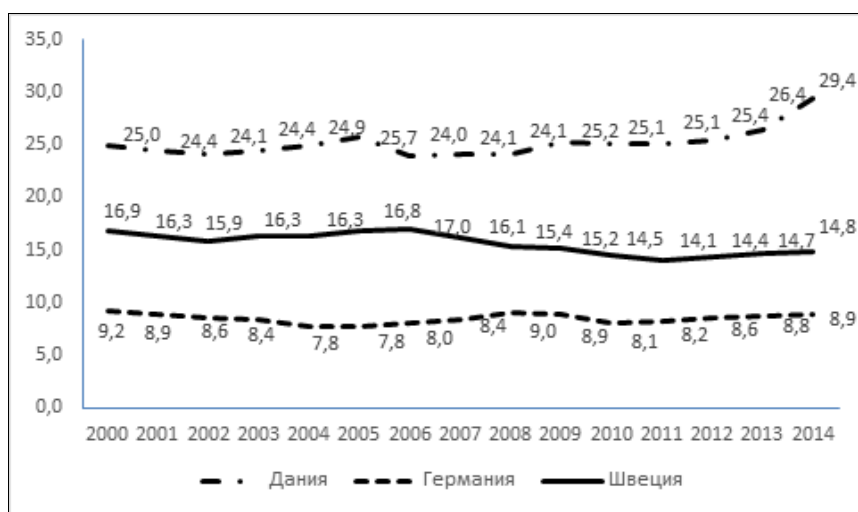
ски крони, те дължат и държавен подоходен данък за превишението. Това от своя страна означава, че по-високите доходи се облагат с по-голям данък. Неговият размер е 25%. Общият размер на подоходния данък за Швеция е 57% при средни за ЕС 38,37%. Данъците върху доходите на физическите лица през периода 2000–2014 г. формират средно 34,27% от държавните приходи. Видно е от Графика 1, че през изследвания период техният относителен дял варира: най-нисък – 32,5% е през 2011 г., а най-висок през 2007–35,1%. В процент от brutния вътрешен продукт средното тегло на данъците върху доходите на физическите лица е в размер на 15,65%, като през периода 2010–2014 г. той се запазва относително непроменен (вж. Графика 2). По-подробна информация относно графичните образи в настоящата точка може да се открие в Приложения: 3 и 6.

Графика 1. Данък върху доходите на физическите лица в Дания, Германия и Швеция в процент от общата сума на държавните приходи (Main national accounts tax aggregates; Taxes on individual or household income)

Подоходният данък в Дания се състои от три основни компонента. Те са държавен подоходен данък, местен подоходен данък, както и църковен данък. Средният размер на местния и църковния данък е около 30%. Държавният подоходен данък е диференциран в зависимост от размера на дохода. Средната данъчна ставка за дължимия подоходен данък в страната е 55,4%. Личните подоходни данъци в Дания формират средно 52,73% от общата сума на бюджетните приходи в страната. Техният размер през изследвания период се движи в границите на 50,3% до 57,8%. Обработените за целите на настоящия анализ данни сочат, че през периода 2010–2014 г. се наблюдава тенденция на нарастване на техният относителен дял

от 53,8% през 2010 г. до 57,8% през 2014 г. (Вж. Графика 1). Като процент от брутния вътрешен продукт техният относителен дял също нараства, като от 25,1% през 2010 г. достига най-високата си стойност през 2014 г. – 29,4% (вж. Графика 2). Средният размер на подоходните данъци в процент от БВП за периода 2000–2014 г. е 25,15%.

Графика 2. Данък върху доходите на физическите лица в Дания, Германия и Швеция в процент от БВП (Main national accounts tax aggregates; Taxes on individual or household income)

Данъкът върху доходите е единственият данък в германската данъчна система, който се разпределя пропорционално между трите нива на държавна власт, а именно: 42,5% – в централния бюджет; 42,5% – в бюджета на провинциите и 15% – в бюджета на общините.

Обект на облагане с данък върху доходите на физическите лица в Германия са всички доходи на гражданите независимо от техния произход. Облагането на доходите на физическите лица се извършва посредством прогресивна скала, чиито данъчни ставки, в зависимост от размера на дохода, варират от 15% до 45%. Към размера на данъка върху дохода се прилага допълнителна “солидарна ставка” – 5,5%³, което увеличава данъчната тежест. Доходите над 204 000 евро се облагат с 45%. В унисон със системата на семейно подоходно облагане в страната от облагаемата основа за всички физически лица се приспадат 1800 евро за дете над 18-го-

³ На 25.05.2007 долната, а на 06.07.2007 и горната камера на германския парламент приемат предложение за промени в данъчната политика на страната, които трябва да бъде стартирани поетапно от 2008 г. една от тях е т. нар. допълнителен солидарен данък (Solidaritätszuschlag) 5,5% за осигуряване на развитието след обединението на Германия.

дишна възраст и 2400 евро – за дете под 18 години. През периода 2000–2014 г. размерът на данъчната ставка за подоходния данък варира между 53,8% през 2000 г., 47,5% през 2010 г. до 45% през 2014 г. (KPMG Tax tools and resources). През изследвания период подоходният данък формира средно 21,65% от общата сума на държавните приходи (вж. Графика 2). Неговият относителен дял варира в рамките на 20,1% – 22,9%, което сочи, че се запазва относително непроменен. В структурата на brutния вътрешен продукт подоходният данък е със средно за периода тегло от 8,51%.

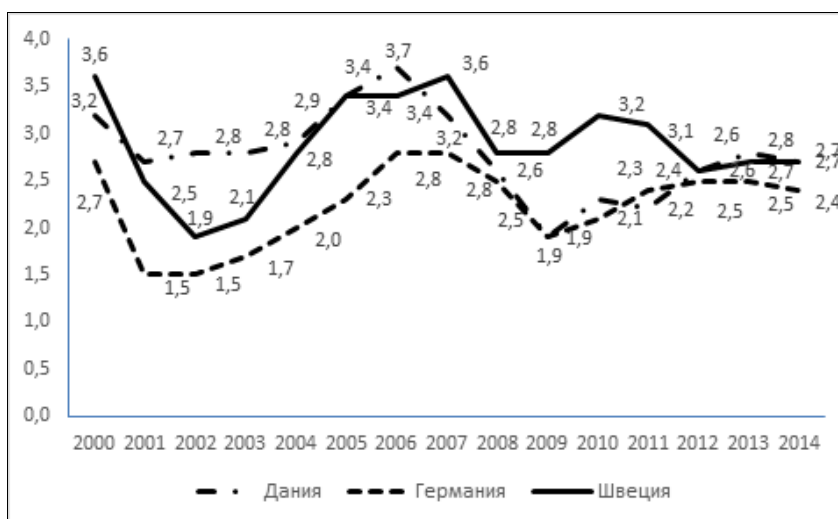
Друг съществен елемент, подлежащ на анализ в настоящата разработка, е корпоративният данък. Обикновено в шведската данъчна практика данъчната база се определя на основание нетния доход на компанията, посочен във финансовите ѝ отчети. Данъчният размер на корпоративния данък е, както следва: от 28% през 2000 г., 26,3% през 2010 г. до 22% през 2014 г. Тенденцията на намаляване на данъчния размер на корпоративния данък и на преките подоходни данъци за сметка на социалните плащания и косвените данъци е компонент от дългосрочната данъчна политика на Европейския съюз. Корпоративният данък в Швеция формира средно за периода 6,30% от общата сума на държавните приходи и 2,88% от brutния вътрешен продукт (вж. Графика 3 и Графика 4).

Графика 3. Корпоративен данък в Дания, Германия и Швеция в процент от общата сума на държавните приходи (Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations)

Данъчнозадължени, съгласно корпоративното данъчно законодателство в Дания, са всички юридически лица – резидентите за сумата на всички доходи, реализирани на територията на Дания, както и извън нея, а нерезидентите – за доходите, реализирани през отчетната финансова година в страната. Ставката на дължимия корпоративен данък е 25% (KPMG

Tax tools and resources). Корпоративният данък в Дания заема средно за периода 2000–2014 г. 5,85% от общата сума на държавните приходи и 2,79% от БВП (вж. Графика 4). Наблюдава се динамика в стойностите и на съотношението Корпоративен данък/Общо приходи и Корпоративен данък/БВП в Дания, Германия и Швеция като през 2006–2007 г. те са най-високи (вж. Графика 3 и 4), благодарение на икономическия бум на европейско и световно равнище през този период – по-високите печалби означават и по-високи постъпления в държавните приходи от корпоративен данък. През 2008–2010 г. стойностите и на двата показателя са най-ниски, отново в съответствие с икономическата конюнктура и негативните последици върху бизнеса от световната икономическа криза.

Графика 4. Корпоративен данък в Дания, Германия и Швеция в процент от БВП (Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations)

Обект на облагане с корпоративен данък в Германия е корпоративната печалба. При анализа на германската данъчна система е необходимо да се уточни, че отделните германски провинции имат правото, в рамките на определено ниво да променят размера на корпоративния данък (Gewerbesteuer). От 2000 г. съществува тенденция на намаляване на корпоративния данък, като неговият размер от 51,6% през 2000 г. намалява до 29,4% през 2014 г. Корпоративният данък в Германия формира средно за изследвания период 5,73% от общите държавни приходи, като се движи в рамките на 3,8% през 2002 г. до 7,1% през 2007 г. (вж. Графика 3). Делът на корпоративния данък в brutния вътрешен продукт на страната средно за 2000–2014 г. е 2,24% (вж. Графика 4).

III.

Съвкупността от различни данъчни ставки за видовете данъци, условненият процес по изчисляването и заплащането им, както и липсата на единни класифицирани документи, отнасящи се към регулацията на данъчната система, превръщат италианската в една от най-сложните в регионален и световен мащаб. Фундаменталните въпроси и принципи на облагане са регламентирани в италианската Конституция, но в допълнение италианското данъчно законодателство се състои от над 350 данъчни закони и нормативни актове и над 40 вида национални, регионални и местни данъци.

Данъчната система на Белгия поддържа относително високи ставки в сферата на подоходното облагане на физическите и юридическите лица – резиденти и нерезиденти на страната. Основният приходоизточник за федералния бюджет са постъпленията от подоходни данъци. Съвкупността от данъчни приходи в страната се разпределя между федералния, провинциалните и местните бюджети. Белгийската данъчна система проявява гъвкавост по отношение на дълговата криза и възможностите за преодоляването от последствията ѝ. Така например през 2012 г. като превантивна мярка в борбата за намаляване на дефицита и подобряване на икономическото състояние на страната се въвежда данъкът *surcharge (surtax)*⁴, чийто размер е 3%.

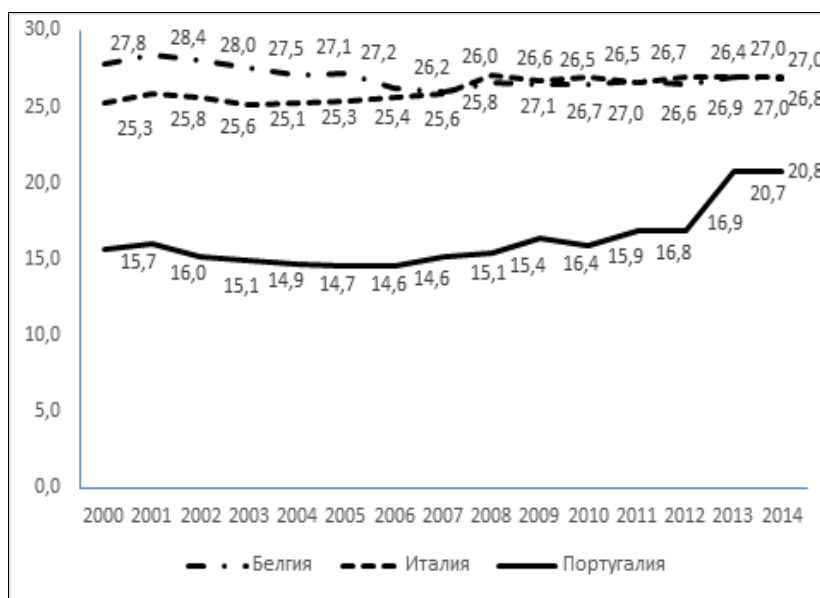
Характерна особеност на португалската данъчна система и особен интерес при изследването ѝ представлява фактът, че на различните географски територии, които попадат под португалска юрисдикция, данъчните ставки по някои видове данъци са различни. Така например диференцираната и стандартната на ДДС на континенталната част, остров Мадейра и Азорските острови са различни. Прилагат се и различни данъчни ставки за корпоративния данък. Португалската данъчна система, подобно на белгийската, реагира на икономическата конюнктура, въвеждайки извънредния данък *surtax* като мярка за ограничаване последиците от дълговата криза в страната. От 2011 г. за доходи над 80 000 евро данъчнозадължените лица се облагат с допълнителен подоходен данък от 2,5% , а за доходи над 250 000 – 5%. Аналогична е ситуацията и при корпоративното облагане с допълнителна ставка от 3% до 5% и за печалбата, превишаваща 1.5 млн. евро.

Данъчното законодателство в сферата на облагане на доходите на физическите лица в Белгия предвижда прогресивна скала за изчисляване на данъка. В случаите, когато годишният доход на физическите лица е под

⁴ *Surtax* представлява допълнителен данък върху дохода, изискуем от физическите и юридическите лица, които реализират най-високи доходи, респ. печалба (регламентирани в местното данъчно законодателство).

(<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/surtax>)

25 000 евро, той се облага със ставка – 25%. От 8 680 евро до 12 360 евро доходите се облагат с 30%, от 12 360 до 20 600 – с 40%; от 20 600 до 37 750 с 40% и над 37 500 евро – ставката е 50%. Подоходният данък в Белгия поддържа едно от най-високите равнища в Европейския съюз. В съотношение към общите приходи в страната данъкът върху доходите на физическите лица заема 26,98%, което през 2014 г. нарежда страната на 5-то място в Европейския съюз (Taxes on individual or household income, Percentage of total, Main national accounts tax aggregates [gov_10a_taxag]) по този показател. Делът на подоходния данък в брутният вътрешен продукт за периода 2000–2014 г. е 12,45%, като се движи в рамките на 13,1% през 2002 г. до 11,9% през 2006 г. (вж. Графика 5).

Графика 5. Данък върху доходите на физическите лица в Белгия, Италия и Португалия в процент от общата сума на държавните приходи (Taxes on individual or household income, Percentage of total, Main national accounts tax aggregates [gov_10a_taxag])

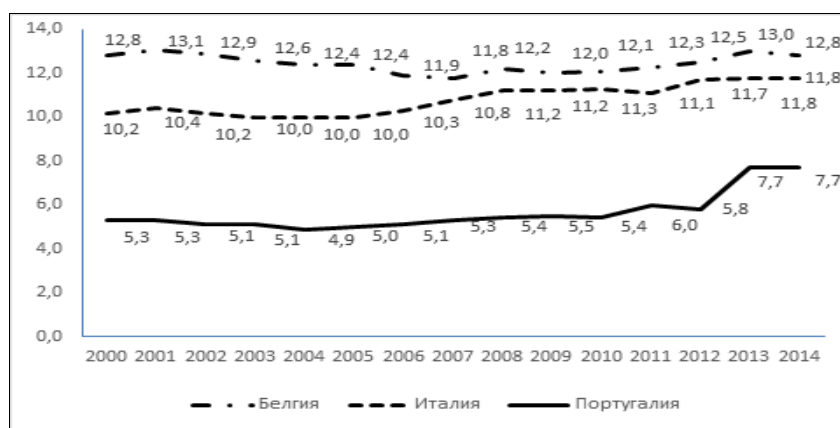
С данък върху доходите на физическите лица се облагат всички португалски резиденти с цялата сума на реализирания си доход, както и нерезидентите за частта от дохода си, получен в страната. Субект на данъчно облагане може да бъде както отделното лице, така и семейството. Португалското законодателство предвижда прогресивна скала за облагане на доходите на физическите лица, както следва:

Таблица 1.

Скала за доходното облагане на физически лица в Португалия
(Income taxes abroad – Portugal)

	Размер на дохода:	Ставка:
1	над €7 000	14,5%
2	над €7 000 до €20 000	28,5%
3	над €20 000 до €40 000	37%
4	над €40 000 до €80 000	45%
5	над €80 000	48%

За доходите в рамките на 80 000 – 250 000 евро се дължи и допълнителен сбор от 3%, а за доходите над 250 000 – 5% (Income taxes abroad – Portugal). Размерът на данъчната ставка при доходното облагане на физическите лица в Португалия е един от най-високите в Европейския съюз. Средноевропейската данъчна ставка за облагане доходите на физическите лица през 2014 г. е 22,39% (вж. Таблица 1). Приходите от подоходни данъци формират средно за периода 2000–2014 г. 16,24% от общата сума на държавните приходи, като от 2005 г. до края на изследвания период се наблюдава тенденция на постоянното им нарастване от 14,6% до 20,08% (вж. Графика 5). Значителното увеличение от 16,9% през 2012 г. до 20,8% през 2013 г. се дължи на предприетите мерки за ограничаване последствията от дълговата криза в страната посредством нововъведените допълнителни данъчни ставки за лицата, реализиращи годишен доход над 80 000 евро. В процент от БВП данъците върху доходите на физическите лица заемат средно за периода 5,64%. Както при предходния показател се наблюдава тенденция на нарастване на дела им през последните 10 години, като между 2012 г. и 2013 г. нарастват с 1,9 пункта (вж. Графика 6).

Графика 6. Данък върху доходите на физическите лица в Белгия, Италия и Португалия в процент от БВП (Taxes on individual or household income, Percentage of total, Main national accounts tax aggregates [gov_10a_taxag])

Подходното облагане в Италия, както и в много други европейски страни, представлява един от най-значимите източници на държавни приходи. Характерна особеност на италианската данъчна система са високите данъчни ставки по отношение на облагането на физическите лица, сравнени с тези на страните – членки на Европейския съюз. Данъците върху доходите на физическите лица, корпоративният данък и ДДС формират 82% от приходите в страната.

Данъчнозадължени по смисъла на законодателството за доходите на физическите лица са всички резиденти на страната със сумата на целия си доход и нерезидентите с дохода, реализиран в границите на страната. Облагането на доходите на физическите лица в Италия се извършва по прогресивна скала, както следва:

Таблица 2.

Скала за доходно облагане на физическите лица в Италия
(Income taxes abroad Italy)

	Размер на дохода:	Ставка:
1	до € 15,000	23%
2	от € 15,001 до € 28,000	27%
3	от € 28,001 до € 55,000	38%
4	от € 55,001 до € 75,000	41%
5	над € 75 000	43%

Посочените ставки се допълват от дължимата регионална надбавка, която варира в границите от 0% до 3,3%, в зависимост от региона. Съществува възможност от допълнително увеличение посредством заплащането на местна надбавка от 0,1% до 0,9% в зависимост от решението на местната администрация. Стандартната данъчна ставка за облагане доходите на физическите лица през 2014 г. е в размер на 43%. През изследвания период 2000–2014 г. тя варира в рамките на 47,3%–43%, като през последните години се наблюдава тенденция на намаляване. Данъците върху доходите на физическите лица заемат средно за периода 26,15% от общата сума на приходите в страната, като през периода от 2008 г. до 2014 г. се запазва относително непроменена в рамките на 26,6% до 27,1%. В процентно съотношение към brutния вътрешен продукт на страната данъците върху доходите на физическите лица заемат 10,80%, като през последните 12 години се наблюдава тенденция на постепенното им нарастване от 10,0% през 2003 г. до 11,8% през 2014 г.

Корпоративен данък в Белгия дължат всички търговски дружества, регистрирани по смисъла на местното данъчно законодателство. Общата данъчна ставка за корпоративния данък е 33,99% като тя се формира от няколко елемента (Corporate income tax (CIT) in Belgium). Технологиата на

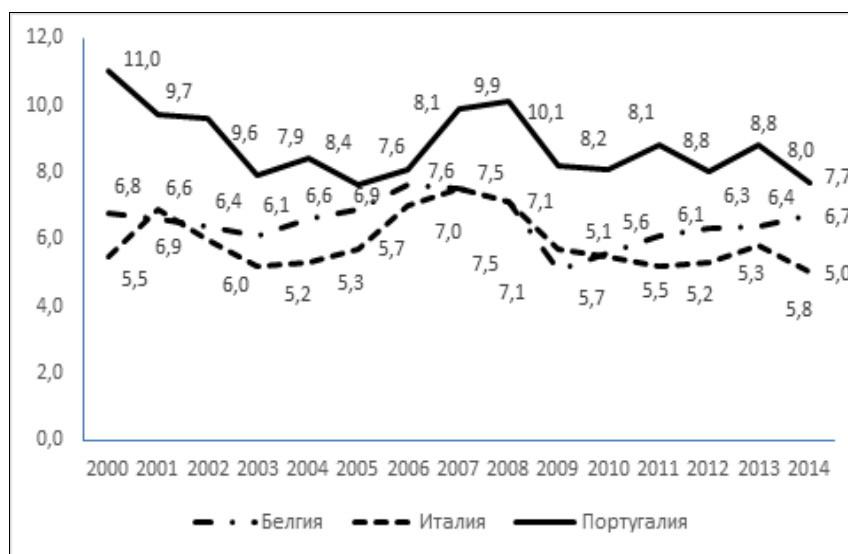
корпоративното облагане в Белгия включва в себе си прогресивна скала, както следва:

Таблица 3.

Скала за корпоративно подоходно облагане в Белгия
(Corporate income tax (CIT) in Belgium)

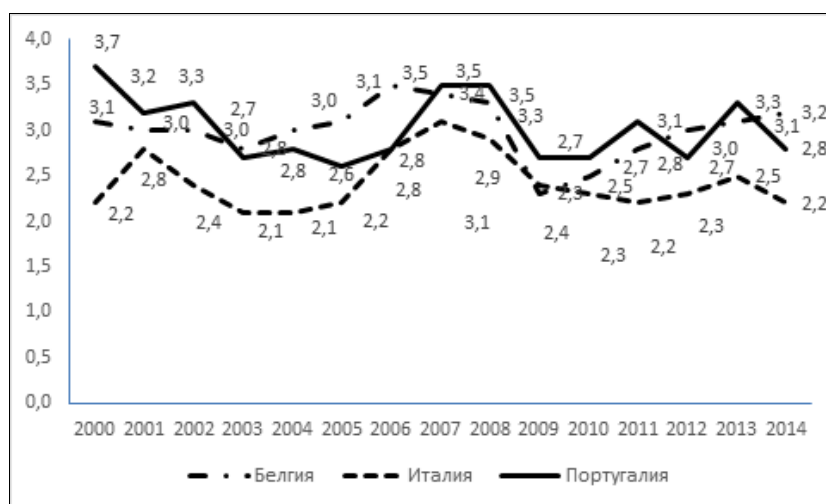
	Облагаема печалба	Данъчна ставка с включен surtax*
1	до € 25000	24.98 %
2	над € 25 001 до € 90 000	31.93 %
3	над € 90 001 до € 322 500	35.54 %
4	над € 322 501	36.99 %

Данъкът surcharge (surtax*) (3%) е компонент на корпоративното подоходно облагане, въведен като мярка за борба с дълговата криза в страната през 2012 г., затова неговата величина се прибавя към стандартната ставка. Постъпленията от корпоративния данък в Белгия формират средно 6,52% от общата сума на държавните приходи през изследвания период (Вж. Графика 7). След значителния спад от 7,1% до 5,1% през 2008–2009 г. се наблюдава тенденция на умерен растеж до 6,8% през 2014 г. В процент от БВП техният дял е 3,01%.

Графика 7. Корпоративен данък в Белгия, Италия и Португалия в процент от общата сума на държавните приходи
(Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations)

С корпоративен данък в Португалия се облагат всички търговски дружества. Стандартната данъчна ставка за корпоративния данък е 23%. Тя се прилага на територията на Португалия и остров Мадейра, докато на Азорските острови нейният размер е 18,4% (Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations). Намалена данъчна ставка от 17% се прилага и по отношение на малките и средните предприятия, чиято печалба не надвишава 15,000 евро. Компаниите, чиято основна дейност не е в търговския, индустриалния или агрикултурния сектор, са обект на облагане с 21,5%. Държавният surtax, валиден и за Азорските острови и о-в Мадейра, е с размери 3%; 5% и 7% за облагаема печалба над 1,5млн. евро; 7,5 млн. евро и 35 млн. евро. Корпоративният данък в Португалия формира 8,79% от общите приходи на страната през изследвания период и 3,03% от БВП. И при двата показателя се наблюдава динамика в стойностите им, като най-високи са те през 2000 г. съответно 11% и 3,7% и през 2008 г. – 10,1% и 3,5% (вж. Графика 7).

Графика 8. Корпоративен данък в Белгия, Италия и Португалия в процент от БВП (Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations)

Данъчнозадължени по смисъла на корпоративното облагане в Италия са всички юридически лица, извършващи търговска дейност в границите на страната. Новорегистрираните юридически лица имат право да се възползват от редица данъчни облекчения в рамките на първите три години от основаването си. Италианското правителство предприема тази мярка с цел насърчаване бизнеса и инвестициите в страната. Данъчната ставка за корпоративния данък е с размер 31,4% (Worldwide Tax Summaries; Taxes on corporate income in Italy). Италианските юридически

лица са субект на облагане на два корпоративни подоходни данъка – корпоративният данък IRES⁵ и регионалният данък IRAP⁶. Данъчната ставка от 31,4% се формира като произведение от ставките на IRES и IRAP съответно 27,5% и 3,9%. Считано от 01.01.2017 г. се предвижда редуциране на основната ставка на IRES с 3,5%. Въпреки високите данъчни ставки, корпоративният данък в Италия формира едва 5,91% от общата сума на държавните приходи за изследвания период, като теглото му е най-високо през 2007 г. – 7,5% (вж. Графика 8). В процент от brutния вътрешен продукт на страната корпоративният данък заема средно 2,43%, приемайки най-висока стойност през 2007 г. от 3,1% (вж. Графика 8). Неслучайно и при двата показателя най-високите регистрирани през изследвания период нива са през 2007 г. – икономическата експанзия в страните от ЕС доведе до реализирането на по-високи печалби респ. и по-високи данъчни постъпления.

IV. Специфика на данъчните системи на България, Естония и Люксембург

България е една от страните в ЕС с най-ниски данъчни нива. Българското правителство поддържа ниски данъчни ставки по отношение на данъчното облагане доходите на физическите и юридическите лица. Това е мярка, която се предприема с цел стимулиране на преките чуждестранни инвестиции. Правителството следва стриктна фискална политика, ограничавайки правителствените разходи и предприемайки мерки за подобряване събираемостта на приходите, респ. данъците с цел запазване на благоприятната за развитието на страната фискална позиция на ниво Европейски съюз.

Данъчната система на Естония се смята за една от най-либералните в световен мащаб. Неслучайно Естония е наричана „люлката на данъчния бунт“. Данъчната система на Естония претърпява значителни реформи във всяка област на данъчното облагане посредством приемане на изцяло ново за страната данъчно законодателство. Още през 1994 г. естонското правителство, водено от икономическия постулат, че по-ниските данъци водят

⁵ Данъчната база на IRES е детерминирана от европейските принципи на корпоративното подоходно облагане. Тя се определя от посочената в годишните отчети информация за финансовото състояние на компаниите. Данъчнозадължени по смисъла на този данък са всички юридически лица, упражняващи търговска дейност в Италия, като нерезидентите са задължени само за печалбата, реализирана на територията на страната. Данъкът се внася в полза на държавния бюджет.

⁶ IRAP е специфичен данък, който се внася в полза на бюджетите на отделните италиански провинции. Те разполагат с правомощията относно промяната на неговия размер и определянето на данъчната база. В общия случай тя зависи от сферата на дейност на данъчнозадълженото лице.

до по-високи публични приходи, въвежда в областта на подоходното облагане т.нар. „плосък данък“. Значителните пропазарни и данъчни реформи, извършени в страната, я нареждат на трето място в Европейския съюз и на девето в света по показателя „Икономическа свобода.“ (Heritage).

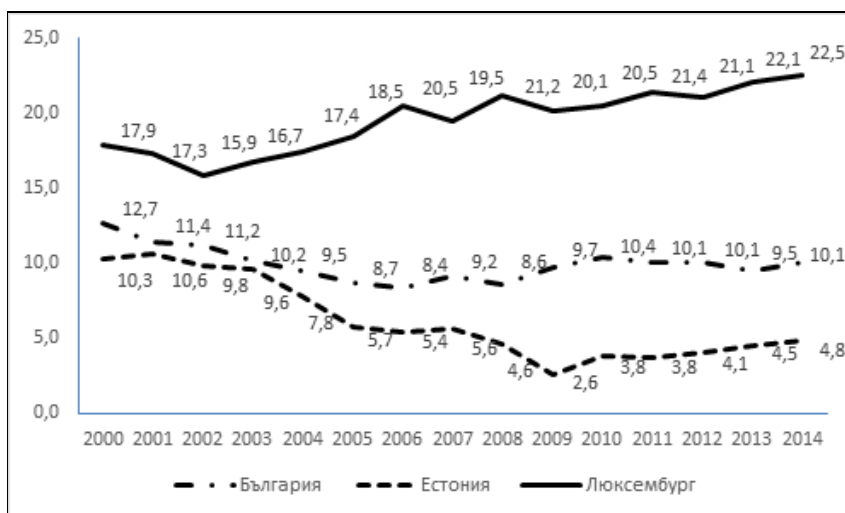
Люксембург е една от най-популярните в Европейския съюз юрисдикции за регистрация на холдингови и субхолдингови дружества. Това е така, защото в рамките на международното данъчно планиране и облагане в страната се прилагат ниски данъчни ставки за доходите, реализирани от нейните нерезиденти (едва 5%). Херцогството е в топ 10 на световните финансови центрове и на второ място в света по обем на инвестиционните фондове, възлизаящи на 2,1 трилиона евро. В противоречие с данъчната политика в рамките на международното данъчно планиране резидентите заплащат данъци, значително по-високи от средните за ЕС нива. Интересна особеност на облагането на доходите на физическите лица в Люксембург е, че за данъчен субект се приема семейството (family unit). Доходите на съпрузите и непълнолетните деца се облагат съвкупно и се подава обща данъчна декларация.

Подоходното облагане на физическите лица в България е уредено от Закона за данъците върху доходите на физическите лица. След извършената през 2008 г. в страната данъчна реформа се въвежда режимът на т.нар. „плосък данък“. Това означава, че независимо от величината на дохода данъчната ставка не се променя. Нейният размер е 10% при средноевропейско равнище за 2014 г. от 38,37% . Разликата от 28,37% или 3 пъти по-ниското ниво на данъчната ставка при личното подоходно облагане нарежда България на първо място в Европейския съюз по този показател. Данъкът върху доходите на физическите лица формира средно за периода 2000–2014 г. 9,99% от общите приходи в страната, като се движи в рамките на 12,7% през 2000 г. до 8,4% през 2008 г. (вж. Графика 9). В процентно съотношение към БВП на страната данъкът върху доходите на физическите лица приема средна стойност от 2,88% (вж. Графика 10).

Естонското данъчно законодателство проявява изключителна гъвкавост по отношение на протичащите пазарни процеси. При подоходното облагане на физическите лица в Естония, също както при корпоративното, в последните години се извършват редица промени. Спазването на следкритерисните здравителни мерки, които Естония предприема, довежда до „замразяване“ процеса на намаление⁷ на данъчната ставка за данъка върху доходите на физическите лица на 21% от 2009 г. до 2014 г. Последната промяна в естонското подоходно облагане е извършена през 2015 г. (Taxation and customs union Estonia), като данъчната ставка е намалена до

⁷ Следването на дългосрочните цели на естонската данъчна политика трябваше да доведе до намаляване на данъчната ставка за облагане доходите на физическите лица през периода 2000 г. – 2015 г. до 18%.

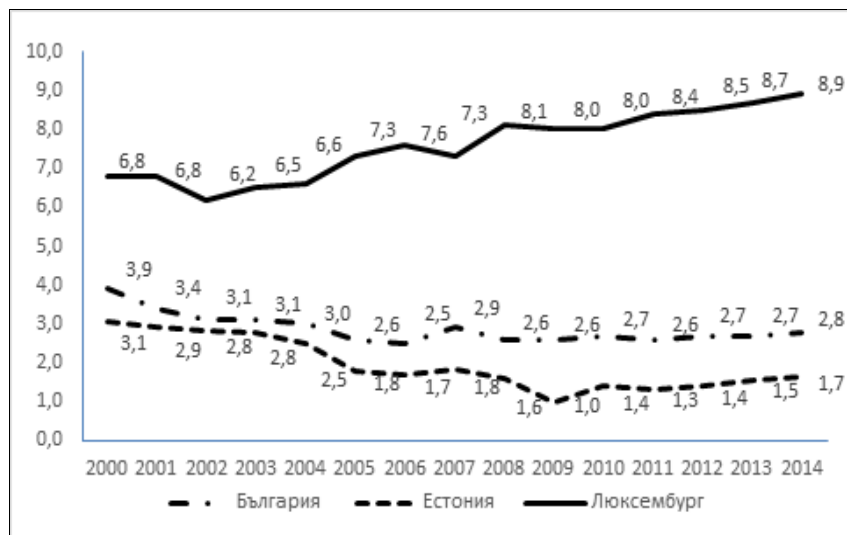
20%. Данъкът върху доходите на физическите лица в Естония осигурява 6,21% (Statistics Estonia) от данъчните приходи през изследвания период, като най-високите стойности на този показател се наблюдават през 2000–2003 г. – 10,3%, 9,6% и 9,8%, а най-ниски през 2009 г. – 2,8% (вж. Графика 9). През последните пет години се наблюдава тенденция на плавно увеличение дела на приходите от подоходния данък в общата сума на държавните приходи. В процент от БВП на страната постъпленията от подоходния данък на физическите лица заемат средно за периода 1,96%, като варират в рамките на 3,1% до 1,0% (вж. Графика 10).

Графика 9. Данък върху доходите на физическите лица в България, Естония и Люксембург в процент от общата сума на държавните приходи (Taxes on individual or household income, Percentage of total, Main national accounts tax aggregates [gov_10a_taxag]) (Statistics Estonia)

Данъчното законодателство в сферата на личното подоходно облагане в Люксембург предвижда прогресивна скала за изчисляване на дължимия данък. Скалата е 19-степенна, като данъчната ставка се движи в границите от 0% за годишен доход, по-нисък от 11 265 евро до 40% за доход над 100 000 евро. Към данъка се прибавят и вноските в социалните фондове, чиито размер е 7%.

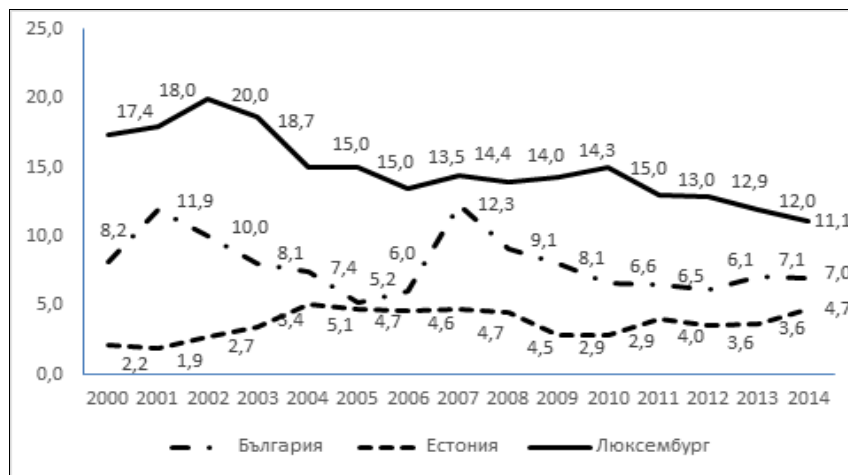
При това положение ефективната данъчна ставка варира в рамките на 0% до 42,8% (KPMG 2015 Global Tax Rate Survey) при средна за Европейския съюз 37,98% за 2014 г. В процент от общите приходи в страната данъчните постъпления от доходите на физическите лица формират средно 19,51% за изследвания период, като варират в рамките на 15,9% през 2002 г. до 22,5% през 2014 г. (вж. Графика 10).

Графика 10. Данък върху доходите на физическите лица в България, Естония и Люксембург в процент от БВП (Taxes on individual or household income, Percentage of total, Main national accounts tax aggregates [gov_10a_taxag]) (Statistics Estonia)

През последните 5 години се наблюдава тенденция на нарастване дела на данъка върху доходите на физическите лица в общия обем на данъчните приходи на страните. В съотношение към БВП на Люксембург данъкът върху доходите на физическите лица е 7,8% средно за изследвания период, като от 2005 г. до 2014 г. се наблюдава тенденция на постепенното му нарастване от 6,2% до 8,9% (вж. Графика 10).

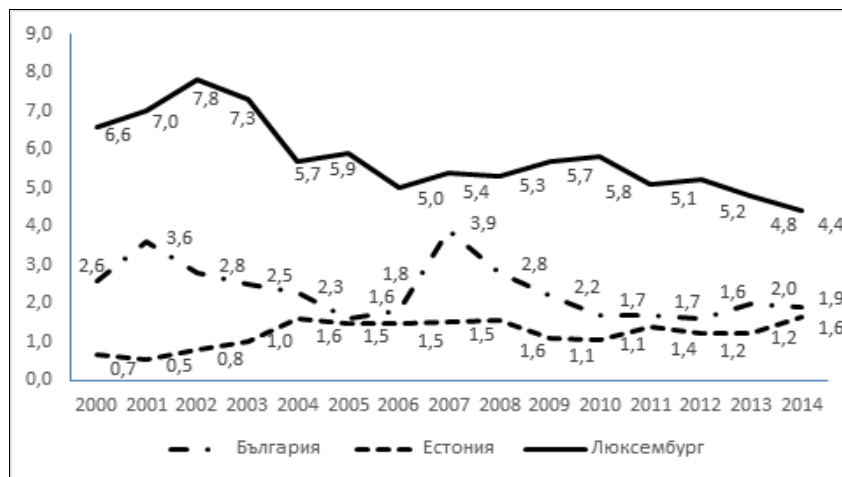
Корпоративното подоходно облагане в България притежава всички признаци на класическата система – печалбата се облага на корпоративно ниво, а разпределената под формата на дивиденди печалба се облага на индивидуално ниво. Съгласно Закона за корпоративното подоходно облагане от 2008 г. насам размерът на корпоративния данък е 10% при средно за Европейския съюз равнище за 2014 г. от 22,75%. По този показател България се нарежда на челно място в ЕС по привлекателност за чуждестранните инвеститори. Корпоративният данък формира средно 7,97% от общите приходи в страната през периода 2000–2014 г., като през 2014 г. е 7,0% (вж. Графика 11). В процент от БВП средното тегло на корпоративния данък през изследвания период е 2,33%, като се движи в границите на 1,6% през 2012 г. до 3,9% през 2008 г. (вж. Графика 12). Високото равнище през 2008 г. е продиктувано от благоприятните към момента условия за инвестиране и икономическия растеж страната.

Графика 11. Корпоративен данък в България, Естония и Люксембург в процент от общата сума на държавните приходи (Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations) (Statistics Estonia)

Корпоративното облагане в Естония представлява особен интерес за настоящата разработка, тъй като съществува стандартна данъчна ставка за облагане на печалбата в размер на 20%, но съгласно данъчното законодателство реинвестираната печалба не подлежи на облагане. След проведено от Statistics Estonia изследване на данъчното бреме в Естония става ясно, че съотношението 20% ставка за печалбата към 0% за реинвестираната печалба резултира до едва 6% ефективно облагане на печалбата. Ето защо може да се твърди, че облагането на печалбата в Естония е най-ниско, тъй като средноевропейското равнище на корпоративния данък за 2014 г. е 22,75%, или 3,8 пъти по-високо. Корпоративният данък в Естония заема едва 1,22% от БВП и 3,7% (вж. Графика 12) от общите приходи на страната, което я нарежда на първо място по тези показатели не само между изследваните 9 страни, но и в Европейския съюз.

С корпоративен данък в Люксембург се облагат всички търговски дружества и юридически лица, чиято цел е реализацията на доход. Основната ставка, която е предвидена в корпоративното подоходно облагане, е 21%, като данъчнозадължените лица заплащат и допълнителен данък от 7%. В случаите, когато доходът не надвишава 15,000 евро – данъчната ставка е 20%. За реализираните доходи, чиято сума надвишава 17 500 евро, се дължи и общински данък за превишението, който варира в границите на 5,4%–9% за различните области. В столицата неговият размер е 6,75%. Ефективната данъчна ставка, включваща в себе си основната ставка, допълнителния данък и общинския данък, е 29,2% (Taxation trends in the European Union 2015, Eurostat statistical books, p. 39, 2015).

Графика 12. Корпоративен данък в България, Естония и Люксембург в процент от БВП (Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations) (Statistics Estonia)

Корпоративният данък в Люксембург формира средно 14,95% от общите приходи на страната, като през изследвания период се движи в границите на 20,00% през 2002 г. до 11,1% през 2014 г. (вж. Графика 12). През последните 5 години се наблюдава тенденция на намаляване на дела на корпоративния данък в общите приходи, като от 15% през 2010 г. намалява до 11,1% през 2014 г. за сметка на увеличението на постъпленията от данъците върху доходите на физическите лица през същия период.

В заключение, на база проучените данъчно законодателство и данъчна практика в попадащите в обхвата на изследването девет страни – членки на Европейския съюз, както и проведеното емпирично изследване в частта облагане с личен подоходен данък и корпоративен подоходен данък, могат да се обобщят следните най-значими авторови изводи:

Първо, в сферата на личното подоходно облагане съществените различия между Швеция, Германия и Дания са в съотношението между размера на данъчната ставка и социалните плащания. Балансър по този показател е Германия. В Дания данъчните постъпления от личните подоходни данъци формират 52,73% от държавните приходи при данъчна ставка от 55,4%, същата за Швеция е 57% – значително по-високи от средната за ЕС, която е 38,37%. В Швеция данъците върху доходите формират 34,27% от приходната част, като значителната разлика между Швеция и Германия по този показател се дължи на величината на социалните плащания.

Второ, по отношение на корпоративния данък, трите страни водят идентични данъчни политики. Средният размер на корпоративния данък като процент от приходите на държавите през периода 2010–2014 г. е, както следва: Германия – 5,73%, Швеция – 6,3% и Дания – 5,85%. Стойностите на показателя в процент от БВП също са идентични. И в трите страни се откроява зависимостта между постъпленията от корпоративен данък в държавните приходи и икономическата конюнктура.

Трето, в сферата на личното подоходно облагане Белгия, Италия и Португалия водят идентична политика. Данъчните ставки за облагане на доходите на физическите лица в трите страни са относително високи: 50%, 43% и 48% за 2014 г. при средноевропейско равнище от 37,98%. И в трите страни се прилага прогресивна скала за облагане на доходите на физическите лица, като с нарастване на дохода се увеличава и данъчната ставка. Като мярка за ограничаване последиците от дълговата криза и в трите страни след 2009 г. се въвежда т. нар. *surtax*, с който се облагат допълнително лицата, които реализират най-високи доходи.

Четвърто, в данъчните политики на трите страни по отношение на корпоративното облагане се наблюдават редица сходства. Въпреки съществените различия в размера на ставката на корпоративния данък в Португалия (23%) спрямо Италия (31,4%) и Белгия (33,99%) динамиката в показателите на трите страни е идентична – най-високи нива заемат те през периода 2006–2008 г. и най-ниски през 2009–2010 г. В Белгия и Португалия, по примера на облагането на доходите на физическите лица, е въведен *surtax* за юридическите лица, чиито печалби надвишават определена от местното законодателство стойност като мярка за ограничаване последиците от дълговата криза в страните.

Пето, в резултат от анализа на люксембургската данъчна система става ясно, че по отношение на теглата на постъпленията от данъци върху доходите на физическите лица корпоративният данък и данъка върху добавената стойност в общите приходи се води балансирана политика със съответните средни за анализирания период стойности от 19,51%, 14,95% и 16,20%. Идентични са показателите и в процент от брутният вътрешен продукт – 7,58% за подоходния данък на физическите лица; 5,80% за корпоративния данък и 6,29% за ДДС.

Шесто, във водената от Естония, Люксембург и България политика в сферата на корпоративното подоходно облагане се наблюдават съществени различия, но въпреки това Естония и Люксембург са сред най-предпочитаните в Европейския съюз дестинации от чуждестранните инвеститори. Това се дължи на факта, че реинвестираната печалба в Естония не се облага с корпоративен данък, което води до ефективно облагане от едва 6%. От друга страна, Люксембург води специфична данъчна политика по отношение на своите нерезиденти, като тяхната печалба се облага с 5%. Тази мярка е предприета с цел утвърждаване позициите на страната като водещ европейски и световен финансов център.

Исползвани източници:

- Statistics Estonia*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от <http://www.stat.ee>:
http://www.stat.ee/63154/?highlight=gross,domestic,product#sector_2
- Taxation trends in the European Union 2015, Eurostat statistical books*, p. 39. (2015).
- Eurostat; Government deficit/surplus, debt and associated data [gov_10dd_edpt1]*. (2016). Свалено от Eurostat:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10dd_edpt1&lang=en
- Corporate income tax (CIT) in Belgium*. (н.д.). Свалено от
<http://taxsummaries.pwc.com>: Corporate income tax (CIT) in Belgium;
<http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Belgium-Corporate-Taxes-on-corporate-income>
- Heritage*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от [heritage.org](http://www.heritage.org):
<http://www.heritage.org/index/country/estonia>
- <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/surtax>. (н.д.). Свалено от Cambridge dictionary.
- Income taxes abroad - Portugal*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от europa.eu:
http://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/portugal/index_en.htm
- Income taxes abroad Italy*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от europa.eu:
http://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/italy/index_en.htm
- KPMG 2015 Global Tax Rate Survey*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от <https://assets.kpmg.com>:
<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/11/global-tax-rate-survey-2015-v2-web.pdf>
- KPMG 2015 Global Tax Rate Survey*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от <https://assets.kpmg.com>:
<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/11/global-tax-rate-survey-2015-v2-web.pdf>
- KPMG Tax tools and resources*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от www.kpmg.com:
www.kpmg.com/global/en/services/tax/tax-tools-and-resources/pages/corporate-tax-rates-table.aspx
- Main national accounts tax aggregates, Taxes on the income or profits of corporations*. (н.д.). Изтеглено на 2016 от Eurostat:
http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/gov_a_tax_ag

Main national accounts tax aggregates; Taxes on individual or household income. (н.д.). Изтеглено на 2016 от Eurostat:
http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/gov_a_tax_ag

Taxation and customs union Estonia. (н.д.). Изтеглено на 2016 от <http://ec.europa.eu>:
http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetail.html?id=205/1424159135&taxType=PIT

Taxes on individual or household income, Percentage of total, Main national accounts tax aggregates [gov_10a_taxag]. (н.д.). Изтеглено на 2016 от Eurostat:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_taxag&lang=en

Worldwide Tax Summaries; Taxes on corporate income in Italy . (н.д.). Изтеглено на 2016 от <http://taxsummaries.pwc.com>:
<http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Italy-Corporate-Taxes-on-corporate-income>

Брусарски, Р., Захариев, А., & Манлиев, Г. (2015). *Финансова теория*. В. Търново: Фабер.

Радулова, А. (2011). Бюджетно салдо и бюджетен дефицит – причинно-следствени връзки. От *Икономиката и управлението в XXI век – решения за стабилност и растеж*. Свищов : АИ „Ценов“.